Ugrožavanje i zagađivanje čovekove okoline u uslovima agresije NATO-a na Jugoslaviju – iskustva i pouke

Ljubomir N. Vajda, dipl. inž.,
Blagajska 6, 11000 Beograd

Odmah treba istaći da je agresor NATO vodio protiv naše zemlje više neobjavljenih ratova istovremeno: oružani, psihološki, propagandni, medijski, virtuelni; najavljivan je i tektonski i na kraju i kao poseban i izuzetno opasan – klimatološki, koji sa ekološkim spada u paralelne ratove.

Ovde će biti reči o vrstama i sredinama zagađenja sa posebnim osvrtom na izuzetno opasna *udarna zagađenja*, koja mogu biti bilo koje vrste, u bilo kojoj sredini i izuzetno velika.

1. Vrste zagađenja i ugrožavanja

1.1. Vrste zagađenja

Zagađenje može biti hemijsko, bakteriološko i radioaktivno.

1.2. Sredine zagađenja

Sredine zagađenja mogu biti vazduh, voda, zemljište i podzemna voda, koje se, zagađene, veoma dugo oslobađaju od zagađenja bilo koje vrste, a ponekad do tog oslobađanja praktično nikada i ne dođe, ako se radi o hemijskom, ili je ono neuporedivo lošije kada se radio o radioaktivnom zagađenju.

1.3. Udarna zagađenja

Najneprijatnija su **udarna zagađenja** u bilo kojim uslovima, bilo koje vrste i bilo koje sredine, pri kojima su od veoma velikog značaja kako meteorološki uslovi (temperatura, vazduh, brzina i pravac vetra), tako i hidrometeorološki uslovi u rekama (nivo, brzina i temperatura vodenog toka, nivo kao i prisustvo i količina suspendovanog – lebdećeg nanosa u zavisnosti od trenutnog proticaja).

Udarna zagađenja se odnose i na podzemne vode, naročito u poroznim sredinama bližim površini terena, ali isto tako mogu u posebnim uslovima da budu zagađivani – zatrovani i dublji vodonosni slojevi specijalnim dejstvima neprijatelja. Udarna zagađenja izazivaju egzodus stanovništva i ona mogu biti enormno visoka, pa se postavlja pitanje zaštite stanovništva, a posle udarnog zagađenja uklanjanje, gde je to moguće, zagađenih sredina i njihovo posebno deponovanje.

Ispostavilo se da nismo baš bili spremni da dočekamo organizovano udarno zagađenje koje nastaje bombardovanjem od strane neprijatelja. Nismo na vreme obavestili i obučili građane naših gradova u blizini hemijskih i drugih fabrika, koje nisu bile vojni objekti ili ciljevi, kako da se ponašaju u slučaju bombardovanja tih objekata i ciljeva i kako da se najbolje zaštite (nedostaju planovi o evakuaciji stanovništva, rezervama ispravne pitke vode itd.).

1.4. Zagađenje tokova reka i akumulacija

Posebno se ukazuje na udarno zagađenje akumulacija HE Đerdap I i Đerdap II, koje se nalaze u zonama sa najvećom populacijom u Srbiji. One su i pre agresije NATO-a na našu zemlju bile zagađene hemijski, bakteriološki i radioaktivno (tri nuklearne elektrane PAKŠ u Mađarskoj, „Krško" u Sloveniji/Hrvatskoj i u Slovačkoj, ukupno veoma značajne snage – preko 2000 MW). Iako se znalo o zagađenju, o tome se i pored upozorenja i zahteva iz Jugoslovenskog društva za visoke brane (JDVB) da se javnost obavesti i upozori na vreme, ćutalo, ignorisanjem činjeničnog stanja.

Izlivanjem u Dunav – đerdapsku akumulaciju (HEĐ I i II) *živinih i hlornih jedinjenja* i lužina iz pančevačke i novosadske petrohemije, ugroženi su ne samo biljni i životinjski svet u njima, već direktno i betonski objekti u sastavu HEĐ I i HEĐ II.

Stvarno stanje ovog stravičnog udarnog zagađenja, kada su u pitanju površinske i podzemne vode i zemljište, znaće se bolje tek za 30–60 dana, kao i prave razmere i stepen zagađenja.

1.5. Meteorološko ugrožavanje – rat

Posebno se ukazuje na mogući meteorološki rat NATO-a protiv naše otadžbine, koji je veoma izgledan posle nevremena i pojave grada od veličine oraha do veličine kokošjeg jajeta, negde i sa ježastom hrapavom površinom. Bilo bi veoma korisno da se utvrde tačno prostiranje grada i njegove veličine 14/15. maja 1999. godine, kao i svi

meteorološki uslovi koji su mu prethodili. Interesantno bi bilo utvrditi i eventualne uzročnike krupnoće i na relativno velikom prostoru. Imaju se u vidu i činjenice da su gradonosni oblaci i grad veoma retko tako velike krupnoće, dok se takva krupnoća grada ne pamti, a javljanja su njihova na malom prostoru i lokalnog su karaktera. Hitno proučavanje ove pojave bilo bi od koristi i za nauku i za struku, sa odgovarajućim protivmerama u uslovima agresije NATO-a predvođenog Sjedinjenim Američkim Državama protiv naše otadžbine. Zaključak bi se morao što pre doneti, s obzirom da dolazi vreme završetka prolećne setve i letnje žetve u junu i julu, kada bi nam neprijateljski NATO mogao eventualno naneti velike štete na planu ishrane, ako se ova zločinačka bombardovanja, ne daj bože, produže.

Meni je isto tako poznato da su u SAD dalekih 60-ih godina vršeni opiti sa primenom srebro-jodida u cilju povećanja padavina u polupustinjskim uslovima. A da li je moguće izazivati intenzivne lokalne padavine i poplave u našim uslovima, na to pitanje nemam za sada odgovor, a treba ga spremiti.

1.6. Seizmička aktivnost

Od početka bombardovanja i agresije NATO-a na našu otadžbinu zapaža se povećanje seizmičkih aktivnosti, koje se kreću od 2–3 MCS do 6–7 MCS odnosno od 1–1,50 do 4,3 Rihterova stepena. Zato se ukazuje i na ovu pojavu kojoj treba posvetiti dužnu pažnju i pokušati ustanoviti korelacija između ove dve pojave, uz analiziranje uzročne veze, naročito u područjima koja su u prirodnim uslovima bila ili nisu bila do sada seizmički aktivna.

1.7. Pouke i dosadašnje iskustvo

Naše dosadašnje iskustvo iz agresije na našu domovinu upućuje na zaključak da se naša filozofija i koncepcija tehničkih rešenja u svim oblastima projektovanja moraju preispitati. Primeri iz oblasti hidrotehnike odnose se na brane na akumulacijama i probleme nanosa, vodosnabdevanje, uticaje na okolinu, izbor vrste i visine brana (otporne na razne vrste uticaja, zagađenja i rušenja) itd.

A kada su u pitanju mostovi, i ne samo oni, očigledno da drugima i bogatijima treba da prepustimo svetske rekorde.

1.8. Savetovanje na temu zagađenosti i ugrožavanja čovekove okoline u uslovima ratnog stanja i posle njega

Takvo savetovanje treba da obuhvati meteorologiju, seizmologiju i sve vrste, sredine i stepene zagađenja, sa posebnim osvrtom na udarna zagađenja. Na takvo savetovanje treba pozvati sve strukovne organizacije, institute, ustanove i projektne organizacije koje mogu da doprinesu utvrđivanju iskustava i pouka vezanih za očuvanje čovekove okoline i njene najveće moguće zaštite.

kgh

VIŠA TEHNIČKA MAŠINSKA ŠKOLA

Beograd – Zemun, Nade Dimić br. 4

tel. 619-673, 611-081, faks 198-301

A. Osnovna delatnost

Obrazovanje inženjera sledećih profila:

* inženjer za proizvodno mašinstvo;
* inženjer za procesnu tehniku i termotehniku;
* vazduhoplovni inženjer – pilot;
* inženjer za ortopedsku tehniku.

B. Sporedna delatnost

* izrada projektne, konstrukcione i tehnološke dokumentacije u oblasti mašinske struke, kao i stručni nadzor nad gradnjom objekata;
* istraživačko-razvojni poslovi za potrebe preduzeća i ustanova;
* usluge kontrole kvaliteta i količine robe i izdavanje odgovarajuće dokumentacije (certifikati, atesti, potvrde i drugo).